Luftherraväldet ifrågasatt

av Lars Wedin

TITEL:
La suprématie aérienne en péril. Menaces et contre-stratégies à l'horizon 2030.
FÖRFATTARE:
Corentin Brustlein, Étienne de Durand, Élie Tenenbaum
FÖRLAG:
Centre d'études stratégiques aérospatiales. La documentation Française. Paris, 2014

SEDAN DET KALLA kriget har västvärldens flygvapen varit hårt engagerade i en lång följd av operationer från Desert Storm 1991 till den nuvarande mot den så kallade Islamska Staten (DAECH). Huvuduppgiften har varit ISTAR (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance)[1] samt anfall mot markmål antingen självständigt eller som direkt understöd till markförband. Flygstridskrafterna har härvid kunnat uppträda relativt ohotat, åtminstone efter en inledande operation SEAD (Suppression of Enemy Air Defense)[2]. Bokens huvudbudskap är att denna tid av luftherravälde är på väg att ta slut: fiendens luftförsvar – inte minst det markbaserade – kommer att bli allt farligare fram mot 2030. Denna utveckling analyseras inte tillräckligt i väst, anser författarna.

Boken, som utges av franska flygvapnets studiecentrum, försöker att ge svaret på frågan varför denna utveckling kan förväntas och vad man eventuellt kan göra åt den. Den bör utgöra väsentlig läsning för alla som arbetar med analyser av framtidens krig.

Introduktionens titel anger tydligt vad det är fråga om: ”överlägsenhet i luften – en bräcklig strategisk förutsättning”. I ett första kapitel beskrivs dialektiken mellan utvecklingen av flygstrategi och dess kontrastrategi.[3] Detta sker i tre avsnitt 1914–45, 1945–90 samt tiden därefter. Vi nöjer oss här med att återge några axplock ur det sistnämnda. Desert Storm har ofta hyllats som det moderna krigets genombrott just på grund av flygstridskrafternas precisionsinsatser under de första dagarna. Boken konstaterar här att resultatet berodde på ett antal unika faktorer: USAs tekniska utveckling under 1980-talet (RMA, AirLand Battle…), terrängens beskaffenhet som gynnade luftkrigföring och det svaga irakiska försvaret. Ett annat exempel kommer från operation Allied Force mot Serbien 1999. Här var terrängen mycket svårare samtidigt som serberna hade taktikanpassat på ett skickligt sätt; Nato avfyrade 753 antiradar robotar typ HARM utan att kunna slå ut det serbiska luftförsvaret! Mot det svaga irakiska luftförsvaret under operation Iraqi Freedom 2003 krävdes 1 440 insatser och 400 HARM!

I ett andra kapitel diskuteras strategier mot luftmakt. Kapitlets tes är att västs överlägsenhet i luften under de senaste 25 åren är en parentes. För det första växer hotet från andra länders flygvapen. Ryssar, indier och kineser kommer att annullera

USAs monopol på den femte generationens flygplan.

Västs flyg har undantagslöst kunnat uppträda över fiendens territorium; det egna har inte varit hotat. Ett sådant offensivt uppträdande kräver emellertid stora resurser som flygande ledningscentraler, tankningsflygplan samt förmåga till spaning, insats mot marken och luftöverlägsenhet på stora avstånd. Fram mot 2030 kommer regionala stormakter emellertid att ha ett väsentligt starkare luftförsvar över eget territorium. Moderniserade fjärde generationens flyg kommer att kunna utgöra ett allvarligt hot mot västs femte generation bl a tack vare hög manöverförmåga i närstrid. Västs flyg över fiendens territorium måste dessutom medföra relativt mindre vapenlast än motståndaren på grund av de större avstånden. Vidare är den femte generations flygplan så dyra att väst riskerar att bli underlägsen i antal. Slutligen sker en stark ökning av luftvärnsrobotarnas förmåga; särskilt i Ryssland (exempelvis S-500 som tros levereras mot 2020) och Kina. Moderna, integrerade luftvärnssystem med kort och medellång räckvidd anser författarna vara det största framtida hotet; frågan ägnas också en ingående analys.

Det finns emellertid också asymmetriska hot. Ett av de största är hotet från terrorister och specialförband mot flygbaser. Ett annat är västs stora beroende av informationsöverföring, vilket gör systemen sårbara för cyberattacker, avancerad telekrigföring och attacker mot satellitsystem. Men inte bara regionala stormakter kan skaffa relativt kvalificerade vapensystem; det kan också organisationer som Hizbollah och Mexikos narkotikakarteller. Härtill kommer den stora spridningen av portabla luftvärnsrobotar (Manpads): mellan 500 000 och 700 000 sådana system beräknas vara i omlopp. Ett ytterligare problem är de irreguljära styrkornas taktikanpassning; Hizbollah försöker regelmässigt skydda sina ledningsfunktioner genom att placera dem i anslutning till civilbefolkningen. De blir därigenom svårare att hitta och svårare att anfalla på grund av politiska och humanitära restriktioner.

I ett tredje kapitel analyseras ett antal möjliga västliga strategier syftande till att behålla den nuvarande överlägsenheten i luften. Slutsatsen blir emellertid att utvecklingen inte gynnar väst, som kommer att få det svårare att leverera de strategiska effekter som politikerna är vana vid.

Boken avslutas med två annex; ett som illustrerar olika luftförsvarsstrategier och ett över olika typer av vapensystem och deras egenskaper.

Boken är i huvudsak lättläst, men intrycket dras ned något av den enorma floran av, företrädesvis, amerikanska förkortningar. Men det är kanske ofrånkomligt när man diskuter krigföring i luften? Ett annat problem är bokens fokus på flygvapen och markbaserade system. Marinflyg och marint luftförsvar diskuteras i princip inte alls, vilket är egendomligt med tanke på hur kapaciteten inom det senare området har ökat. Inte heller sker någon djupare diskussion av möjligheterna att ersätta bemannat flyg med obemannade farkoster och kryssningsrobotar,

Sammanfattningsvis är boken emellertid ett måste för den som är intresserad av modern strategi och operationskonst.

Recensenten är kommendör, Directeur des études vid Institut Français d'Analyse Stratégique och ledamot av KKrVA.

Noter

1. I korthet: underrättelsetjänst, spaning och målbestämning.
2. Nedkämpning av fiendens luftförsvar
3. Nomenklaturen här är svår: boken använder begreppet *contre-stratégie aérienne*, vilket är svårt att översätta men torde gå att förstå intuitivt.